Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

15. aprill 2021 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2008/909/JSK – Artikli 8 lõiked 2–4 – Artikli 17 lõiked 1 ja 2 – Artikkel 19 – Liitkaristuse mõistmisel sellise karistuse arvessevõtmine, mis on mõistetud teises liikmesriigis ja mis tuleb täide viia selles liikmesriigis, kus liitkaristust mõistev kohtuotsus tehakse – Tingimused – Raamotsus 2008/675/JSK – Artikli 3 lõige 3 – Mõiste „kohtuotsusesse või selle täideviimisse sekkumine“ sellise kohtuotsuse puhul, mida tuleb arvesse võtta uues kriminaalmenetluses, mida on alustatud muus liikmesriigis kui see, kus see otsus on tehtud

Kohtuasjas C-221/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Okręgowy w Gdańsku (Gdański regionaalne kohus, Poola) 15. veebruari 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. märtsil 2019, menetluses

AV

menetluses osales:

Pomorski Wydział Zamiejscowy Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, kohtunikud N. Piçarra (ettekandja), D. Šváby, S. Rodin ja K. Jürimäe,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vláčil ja T. Machovičová,

– Hispaania valitsus, esindaja: A. Rubio González, hiljem L. Aguilera Ruiz,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja Z. Wagner,

* Kohtumenetluse keel: poola.

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja L. Baumgart,

olles 8. oktoobri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Käesolev eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsuse 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes (ELT 2008, L 220, lk 32), artikli 3 lõiget 3 ning nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2008/909“), artikli 8 lõikeid 2–4, artikli 17 lõike 1 esimest lauset ja artiklit 19.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mille ese on AV-le liitkaristuse mõistmine, mis muu hulgas hõlmab teise liikmesriigi kohtu mõistetud vabadusekaotuslikku karistust, mis on tunnistatud Poolas täidetavaks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Raamotsus 2008/909

3 Raamotsuse 2008/909 põhjendustes 6 ja 15 on märgitud:

„(6) Käesolevat raamotsust tuleks rakendada ja kohaldada viisil, mis võimaldab austada võrdõiguslikkuse, õigluse ja mõistlikkuse üldisi põhimõtteid.

[…]

(15) Käesolevat raamotsust tuleks kohaldada kooskõlas liidu kodanike õigusega vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil; see õigus tuleneb [ELTL artiklist 21].“

4 Raamotsuse artikkel 1 sätestab:

„Käesolevas raamotsuses kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „kohtuotsus“ – väljaandjariigi kohtu jõustunud kohtuotsus või korraldus, millega määratakse füüsilisele isikule karistus;

b) „karistus“ – mis tahes vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede, mis on mõistetud määratud või määramata tähtajaks kriminaalmenetluse alusel kuriteo eest;

c) „väljaandjariik“ – liikmesriik, kus kohtuotsus välja anti;

d) „täidesaatev riik“ – liikmesriik, kellele kohtuotsus on edastatud selle tunnustamiseks ja täideviimiseks.“

5 Raamotsuse artikli 3 lõiked 1 ja 3 sätestavad:

„1. Käesoleva raamotsuse eesmärgiks on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistetud karistus täide.

[…]

3. Raamotsust kohaldatakse ainult kohtuotsuste tunnustamise ja karistuste täideviimise suhtes käesoleva raamotsuse tähenduses. […].“

6 Raamotsuse artikkel 8 „Kohtuotsuse tunnustamine ja karistuse täideviimine“ sätestab:

„1. Täidesaatva riigi pädev asutus tunnustab artikli 4 kohaselt ning artiklis 5 sätestatud korras edastatud kohtuotsust ja võtab viivitamata vajalikud meetmed karistuse täideviimiseks, välja arvatud juhul, kui ta otsustab tugineda mõnele artiklis 9 sätestatud mittetunnustamise või täideviimisest keeldumise põhjusele.

2. Kui karistus on oma kestuselt vastuolus täidesaatva riigi õigusega, võib täidesaatva riigi pädev asutus otsustada karistust muuta ainult siis, kui kõnealune karistus ületab tema siseriiklikus õiguses sama liiki tegude eest sätestatud karistuse maksimaalse määra. Muudetud karistus ei tohi olla väiksem täidesaatva riigi siseriiklikus õiguses sama liiki tegude eest sätestatud karistuse maksimaalsest määrast.

3. Kui karistus on oma olemuselt vastuolus täidesaatva riigi õigusega, võib täidesaatva riigi pädev asutus viia selle vastavusse oma õigusaktides sätestatud karistuse või meetmega sama liiki teo eest. Selline karistus või meede vastab võimalikult täpselt väljaandjariigi määratud karistusele ning seega ei saa karistust muuta rahaliseks karistuseks.

4. Muudetud karistus ei tohi väljaandjariigis määratud karistust raskendada selle olemuse ja kestuse osas.“

7 Raamotsuse 2008/909 artikli 12 „Otsus karistuse täideviimise ja tähtaegade kohta“ lõige 1 näeb ette:

„Täidesaatva riigi pädev asutus otsustab võimalikult kiiresti, kas tunnustada kohtuotsust ja viia täide karistus, ning teavitab sellest väljaandjariiki […].“

8 Raamotsuse artikli 17 „Täideviimise suhtes kohaldatav õigus“ lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Karistuse täideviimist reguleeritakse täidesaatva riigi õigusega. Üksnes täidesaatva riigi asutused on pädevad vastavalt lõigetes 2 ja 3 sätestatule otsustama täitemenetluse üle ja määrama kindlaks kõik sellega seotud meetmed, sealhulgas enneaegse või tingimisi vabastamise põhjused.

2. Täidesaatva riigi pädev asutus arvab kantava vabadusekaotuse kogukestusest täies mahus maha juba kantud vabadusekaotuse, mis oli seotud kohtuotsuse sisuks oleva karistusega.“

9 Raamotsuse artikkel 19 „Amnestia, armuandmine, kohtuotsuse teistmine“ sätestab:

„1. Nii väljaandjariik kui täidesaatev riik võib anda armu või amnestiat.

2. Ainult väljaandjariigil on õigus otsustada käesoleva raamotsuse alusel täitmisele pööratavate kohtuotsuste teistmistaotluste üle.“

10 Raamotsuse 2008/909 artikkel 21 „Täidesaatva riigi antav teave“ näeb ette:

„Täidesaatva riigi pädev asutus teavitab viivitamatult väljaandjariigi pädevat asutust mis tahes viisil, mis jätab kirjaliku jälje:

[…]

e) mis tahes otsusest karistust kohandada vastavalt artikli 8 lõikele 2 või 3, koos otsuse põhjendustega;

f) mis tahes otsusest karistust mitte täide viia artikli 19 lõikes 1 nimetatud põhjustel koos otsuse põhjendustega;

[…].“

Raamotsus 2008/675

11 Raamotsuse 2008/675 põhjendustes 2, 5–8 ja 14 on kirjas:

„(2) Nõukogu võttis 29. novembril 2000 kooskõlas Euroopa Ülemkogu Tampere kohtumise järeldustega vastu meetmete programmi kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamiseks, […] mis sätestab „ühe või mitme õigusakti vastuvõtmise, millega nähakse ette põhimõte, et ühe liikmesriigi kohtul peab olema võimalik võtta arvesse teiste liikmesriikide kohtutes kriminaalasjades tehtud lõplikke otsuseid, et hinnata õiguserikkuja varasemat karistatust, teha kindlaks, kas ta on toime pannud korduvaid kuritegusid ja määrata kohaldatavad karistusliigid ja nende täitmisele pööramise kord.“

[…]

(5) Tuleks kinnitada põhimõtet, mille kohaselt peaks muudes liikmesriikides tehtud süüdimõistvatel kohtuotsustel olema samaväärne toime kui liikmesriigi kohtutes siseriikliku õiguse alusel tehtud süüdimõistvatel kohtuotsustel olenemata sellest, kas see toime puudutab faktilisi asjaolusid või menetlus- või materiaalõigust. Käesoleva raamotsuse eesmärk ei ole siiski ühtlustada erinevate siseriiklike õigusaktidega varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele antud tagajärgi ja kohustus võtta teistes liikmesriikides tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse kehtib ainult sellises ulatuses, nagu siseriikliku õiguse kohaselt võetakse arvesse liikmesriigis tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid.

(6) Erinevalt muudest vahenditest ei ole käesoleva raamotsuse eesmärk viia liikmesriigis täide teises liikmesriigis tehtud otsuseid, vaid pigem võimaldada ühes liikmesriigis tehtud varasema süüdimõistva kohtuotsuse olemasoluga kaasnevate tagajärgede arvestamist teises liikmesriigis toimuvate uute kriminaalmenetluste puhul sellises ulatuses, nagu varasemate siseriiklike süüdimõistvate kohtuotsuste tagajärgi võetakse arvesse kõnealuse teise liikmesriigi õiguse kohaselt.

[…]

(7) Teises liikmesriigis tehtud süüdimõistva kohtuotsuse toime peaks olema samaväärne siseriikliku otsuse toimega kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ja karistuse täideviimisel.

(8) Kui kriminaalmenetluse käigus on ühes liikmesriigis kättesaadav teave teises liikmesriigis tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste kohta, tuleks võimaluste piires vältida asjaomase isiku ebasoodsamat kohtlemist võrreldes olukorraga, kui varasemaks süüdimõistvaks kohtuotsuseks oleks olnud siseriiklik otsus.

[…]

(14) Kohtuotsusesse või selle täideviimisse sekkumine hõlmab muu hulgas olukordi, kus teise liikmesriigi õiguse kohaselt varasema kohtuotsusega määratud karistus liidetakse muu karistusega või lisatakse muule karistusele, mis seejärel tegelikult täide viiakse, juhul kui esimest karistust ei ole veel täide viidud või selle täideviimist ei ole üle antud teisele liikmesriigile.“

12 Selle raamotsuse artikli 1 lõike 1 kohaselt on raamotsuse „eesmärk […] kindlaks määrata tingimused, mille kohaselt võetakse liikmesriigis isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses arvesse sama isiku suhtes teises liikmesriigis muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid“.

13 Nimetatud raamotsuse artiklis 2 on „süüdimõistev kohtuotsus“ määratud kui „igasugune kriminaalkohtu tehtud lõplik otsus, millega mõistetakse isik süüdi kuriteos“.

14 Raamotsuse artikkel 3 „Teises liikmesriigis tehtud süüdimõistva kohtuotsuse arvessevõtmine uues kriminaalmenetluses“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kõik liikmesriigid tagavad, et isiku vastu alustatud kriminaalmenetluses võetakse sama isiku kohta teistes liikmesriikides muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, mille kohta on saadud teavet vastavalt vastastikust õigusabi või karistusregistrite andmete vahetamist käsitlevatele kohaldatavatele õigusaktidele, arvesse sellises ulatuses, nagu siseriikliku õiguse kohaselt võetakse arvesse siseriiklikult tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, ning neile antakse samaväärne õiguslik toime nagu siseriiklikult tehtud varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele.

2. Lõiget 1 kohaldatakse kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ning süüdimõistva kohtuotsuse täideviimisel eelkõige seoses kohaldatava menetluskorraga, sealhulgas seoses eelvangistuse, kuriteo määratlemise, karistuse liigi ja raskusastme määramise või kohtuotsuste täitmise korraga.

3. Lõikes 1 ette nähtud teistes liikmesriikides tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmisel ei ole sekkuvat, tühistavat ega läbivaatavat toimet varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste ega selliste otsuste suhtes, mis on seotud kohtuotsuste täideviimisega uut menetlust läbi viivas liikmesriigis.

[…].“

Poola õigus

15 6. juuni 1997. aasta karistusseadustiku (kodeks karny) (*Dz. U.* nr 88, jrk nr 553) artikli 85 § 4 põhikohtuasjas kohaldatav versioon on sõnastatud järgmiselt:

„Liitkaristus ei hõlma karistusseadustiku artiklis 114a nimetatud kohtuotsustes mõistetud karistusi.“

16 Karistusseadustiku artikli 114a § 1 sätestab:

„Süüdimõistev kohtuotsus on ka selline kuriteo toimepanemise eest süüdi mõistev lõplik kohtuotsus, mille on teinud kriminaalasju lahendav kohus teises Euroopa Liidu liikmesriigis, välja arvatud juhul, kui Poola karistusõiguse kohaselt ei ole tegemist kuriteoga, teo toimepanija ei kuulu karistamisele või on tegemist karistusega, mida ei ole seaduses ette nähtud.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 Poola kodanik AV esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule Sąd Okręgowy w Gdańskule (Gdański regionaalne kohus, Poola) 31. juulil 2018 taotluse, et liidetaks kaks talle mõistetud vanglakaristust, milleks on esiteks Landgericht Lüneburgi (Lüneburgi esimese astme kohus, Saksamaa) 15. veebruari 2017. aasta otsusega mõistetud karistus, mis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu 12. jaanuari 2018. aasta määrusega tunnistatud Poolas täidetavaks ja mille AV peab kandma 1. septembrist 2016 kuni 29. novembrini 2021, ja teiseks eelotsusetaotluse esitanud kohtu 24. veebruari 2010. aasta otsusega mõistetud karistus, mille AV peab kandma 29. novembrist 2021 kuni 30. märtsini 2030.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Landgericht Lüneburgi (Lüneburgi esimese astme kohus) kohtuotsuse aluseks olnud tegude õiguslik kvalifikatsioon vastab Poola õiguses sätestatud kvalifikatsioonile ning et Poolas täitmisele kuuluva vabadusekaotusliku karistuse kestus selle kohtuotsuse tunnustamise tagajärjel on identne Saksamaa kohtu mõistetud karistuse kestusega, st viis aastat ja kolm kuud.

19 Liitkaristuse mõistmise taotluses väitis AV, et kuna Landgericht Lüneburgi (Lüneburgi esimese astme kohus) kohtuotsus tunnistati Poolas täidetavaks, siis on seda karistust hõlmava liitkaristuse mõistmise tingimused täidetud.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et liitkaristust mõistev kohtuotsus asub sisulise kohtuotsuse tegemise ja karistuse täideviimise piiril ning hõlmab jõustunud kohtuotsustega mõistetud karistusi eesmärgiga „korrigeerida õiguslikku reaktsiooni“ toimepandud süütegudele, mille suhtes oleks võidud läbi viia ühtne menetlus, ja seega „ratsionaliseerida karistusi“. Ta rõhutab, et liitkaristust mõistev kohtuotsus ei kujuta endast sekkumist asjasse puutuvatesse üksikutesse kohtuotsustesse, kuna see ei mõjuta nende peamisi elemente, eelkõige konkreetse kuriteo toimepanija süü kindlaksmääramist, vaid võimaldab hinnata selle isiku kogu kuritegelikku tegevust, kellele on mõistetud mitu karistust, ning muuta saab ainult nende karistuste kestust. See kohus märgib ka, et kui tingimused on täidetud, tuleb teha liitkaristust mõistev kohtuotsus.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et Poola karistusseadustiku artikli 85 § 4 põhikohtuasjas kohaldatav versioon koostoimes sama seadustiku artikliga 114a keelab sellise liitkaristust mõistva kohtuotsuse tegemise, mis hõlmaks Poolas mõistetud karistusi ja teistes liikmesriikides mõistetud karistusi, mis on tunnistatud Poolas täidetavaks.

22 Tema sõnul tähendab selline keeld seda, et isik, kes on ühes liikmesriigis mitu korda süüdi mõistetud, on soodsamas olukorras kui isik, kes on süüdi mõistetud erinevates liikmesriikides. Seevastu tagab see, kui ühes liikmesriigis mõistetud ja teises liikmesriigis täidetavaks tunnistatud karistused võetakse liitkaristuse mõistmisel vastavalt raamotsusele 2008/909 arvesse, et viia need täide selles liikmesriigis, kus kohtuotsus tehakse, liidu tasandil sarnases olukorras olevate isikute võrdse kohtlemise ja tugevdab liikmesriikide vahelist vastastikust usaldust.

23 Neil asjaoludel otsustas Sąd Okręgowy w Gdańsku (Gdański regionaalne kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [raamotsuse 2008/675] artikli 3 lõiget 3 […] tuleb tõlgendada nii, et sekkumisena selle õigusnormi tähenduses ei käsitata mitte ainult seda, kui liitkaristust mõistva kohtuotsusega hõlmatakse mõnes [liikmesriigis] tehtud süüdimõistva kohtuotsusega mõistetud karistus, vaid ka seda, kui sellise kohtuotsusega hõlmatakse liitkaristuse mõistmisel karistus, mille täideviimine on üle võetud teise [liikmesriiki] ühiseks täitmiseks selles liikmesriigis tehtud kohtuotsusega?

2. Kas [raamotsuse 2008/909] […] sätete – mida sisaldavad raamotsuse artikli 8 lõiked 2–4, artikli 19 lõiked 1 ja 2 […] ning artikli 17 lõike 1 esimene lause – alusel on võimalik teha liitkaristust mõistev kohtuotsus, mis hõlmab mõne [liikmesriigi] kohtuotsusega mõistetud karistusi, mille täideviimine on üle võetud teise [liikmesriiki] selles liikmesriigis liitkaristuse mõistmisel tehtud kohtuotsusega?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

24 Kõigepealt tuleb märkida, et kuigi põhimõtteliselt kuuluvad liitkaristuse mõistmist reguleerivad karistusõiguse ja kriminaalmenetluse normid liikmesriikide pädevusse, on liikmesriigid kohustatud seda pädevust teostama liidu õigust järgides (vt selle kohta 26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Rimšēvičs ja EKP *vs*. Läti, C-202/18 ja C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 57).

25 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Poola õiguse kohaselt tuleb liitkaristus mõista, kui liitkaristuse mõistmise tingimused on mitme jõustunud kohtuotsusega mõistetud karistuse puhul täidetud. Samuti ilmneb, et liitkaristust mõistev kohtuotsus ei mõjuta süüditunnistamist varasemates otsustes, mis on lõplik, vaid muudab mõistetud karistuse või karistuste määra.

26 Lisaks nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et selline liitkaristust mõistev kohtuotsus, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis tehakse nii, et uueks ühtseks karistuseks liidetakse üks või mitu karistust, mis on asjaomasele isikule varem mõistetud, viib tingimata tema jaoks soodsama tulemuseni. Pärast mitut süüdimõistmist võidakse asjaomasele isikule mõista liitkaristus, mis on kergem kui see, mis põhineks erinevate varasemate karistuste liitmise summal. Sellisel juhul on kohtul karistuse määra kindlaksmääramisel kaalutlusruum, et võtta arvesse asjaomase isiku isiklikku olukorda või kergendavaid või raskendavaid asjaolusid.

27 Neil asjaoludel tuleb sellist liitkaristust mõistvat kohtuotsust eristada vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks võetavatest meetmetest (vt selle kohta 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Zdziaszek, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punkt 85).

28 Käesoleval juhul on AV esitatud liitkaristuse mõistmise taotluse ese muu hulgas viie aasta ja kolme kuu pikkune vabadusekaotuslik karistus, mis on talle mõistetud Landgericht Lüneburgi (Lüneburgi esimese astme kohus) 15. veebruari 2017. aasta kohtuotsusega, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma määrusega tunnustanud, et selle karistuse saaks Poolas täide viia.

29 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt selle kohtuotsuse tunnustamist ja AV-le mõistetud karistuse täideviimist Poolas reguleerib raamotsus 2008/909 vastavalt raamotsuse artiklile 1 koostoimes artikli 3 lõikega 3, siis tuleb kõigepealt analüüsida teist küsimust, mis puudutab selle raamotsuse tõlgendamist.

Teine küsimus

30 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikeid 2–4, artikli 17 lõikeid 1 ja 2 ning artiklit 19 tuleb nende koostoimes tõlgendada nii, et need lubavad teha liitkaristust mõistva kohtuotsuse, mis ei hõlma mitte ainult ühte või mitut asjaomasele isikule varem selles liikmesriigis mõistetud karistust, kus liitkaristus mõistetakse, vaid ka ühte või mitut talle mõnes teises liikmesriigis mõistetud karistust, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide esimesena nimetatud liikmesriigis.

31 Mis puudutab sellega seoses esiteks eelmises punktis nimetatud raamotsuse artikli 8 lõike 2 sätteid, siis tuleneb nendest, et täidesaatva riigi pädev asutus võib raamotsuse artikli 1 punkti d tähenduses kohtuotsuse väljastanud riigis mõistetud karistust sama artikli punkti c tähenduses kohandada üksnes juhul, kui karistuse kestus on vastuolus täidesaatva riigi õigusega ja kui see ületab selle riigi õiguses sama liiki kuritegude eest ette nähtud karistuse maksimummäära. Kohandatud karistus ei tohi olla väiksem täidesaatva riigi õiguses sama liiki tegude eest ette nähtud karistuse ülemmäärast (vt selle kohta 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus SF (Euroopa vahistamismäärus – vahistamismäärust täitvasse riiki tagasitoomise tagatis), C-314/18, EU:C:2020:191, punkt 64).

32 Juhul kui kohtuotsuse väljastanud riigis mõistetud karistuse laad on vastuolus täidesaatva riigi õigusega, võimaldab raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõige 3 samuti viimati nimetatud riigi pädeval asutusel kohandada karistust vastavalt selle riigi õiguses sarnaste kuritegude eest ette nähtud karistusele või meetmele, tingimusel et kohandatud karistus vastab võimalikult suures ulatuses kohtuotsuse väljastanud riigis mõistetud karistusele. Igal juhul ei saa seda karistust muuta rahaliseks karistuseks.

33 Raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõike 4 kohaselt ei või kohandatud karistus kohtuotsuse väljastanud riigis mõistetud karistust selle laadi ega kestuse osas raskendada (vt selle kohta 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus SF (Euroopa vahistamismäärus – vahistamismäärust täitvasse riiki tagasitoomise tagatis), C-314/18, EU:C:2020:191, punkt 64).

34 Lisaks tuleb raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõigete 2 ja 3 alusel tehtud karistuse kohandamise otsusest raamotsuse artikli 21 punkti e kohaselt kirjalikult teatada kohtuotsuse väljastanud riigi pädevale asutusele ja esitada põhjendused.

35 Raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõiked 2–4 näevad ette seega ranged tingimused selle kohta, kuidas täidesaatva riigi pädev asutus võib kohtuotsuse väljastanud riigis mõistetud karistust kohandada, ning need moodustavad ainsa erandi sellel asutusel raamotsuse artikli 8 lõike 1 kohaselt lasuvast põhimõttelisest kohustusest tunnustada talle saadetud otsust ja võtta viivitamatult kõik vajalikud meetmed karistuse täideviimiseks nii, et selle kestus ja laad vastaksid väljaandjariigis tehtud kohtuotsuses ettenähtule (vt selle kohta 8. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ognyanov, C-554/14, EU:C:2016:835, punkt 36, ja 11. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Grundza, C-289/15, EU:C:2017:4, punkt 42).

36 Eeltoodust tuleneb, et raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikeid 2–4 tuleb tõlgendada nii, et need lubavad liitkaristusega hõlmata ühe või mitu teistes liikmesriikides mõistetud karistust, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide liikmesriigis, kus liitkaristust mõistev kohtuotsus tehakse, tingimusel et selle kohtuotsusega ei kohandata nimetatud karistuste kestust või laadi nendes sätetes ette nähtud rangeid piire ületades.

37 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 115 märkis, tooks vastupidine lahendus endaga kaasa selle, et isikuid, kellele on ühes liikmesriigis mõistetud mitu karistust, koheldakse põhjendamatult erinevalt nendest isikutest, kellele on karistused mõistetud mitmes liikmesriigis, kui mõlemal juhul viiakse need karistused täide samas liikmesriigis. Kuid nagu raamotsuse 2008/909 põhjendusest 6 nähtub, tuleks seda raamotsust rakendada ja kohaldada viisil, mis võimaldab austada võrdõiguslikkuse, õigluse ja mõistlikkuse üldpõhimõtteid.

38 Lisaks puudutab selline erinev kohtlemine käesoleval juhul liidu kodanikku, kes on kasutanud talle ELTL artikliga 21 antud õigust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. Nagu aga on märgitud raamotsuse põhjenduses 15, tuleb raamotsust kohaldada kooskõlas selle õigusega.

39 Teiseks, mis puudutab raamotsuse 2008/909 artiklit 17, siis ühelt poolt nähtub selle artikli lõikest 1, et karistuse täideviimist selle raamotsuse alusel reguleerib täidesaatva riigi õigus, kui süüdimõistetu on selle riigi pädevatele asutustele üle antud, ning viimased on põhimõtteliselt ainsana pädevad otsustama täitemenetluse üle ja määrama kindlaks sellega seotud meetmed, sealhulgas ennetähtaegse või tingimisi

vabastamise põhjused. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 111 märkis, hõlmab see säte meetmeid, mille eesmärk on tagada vabadusekaotusliku karistuse sisuline täitmine ja süüdimõistetu taasühiskonnastamine. Samas ei saa asuda seisukohale, et raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõige 1 viitab sellisele liitkaristust mõistvale kohtuotsusele, nagu on käsitlusel põhikohtuasjas – mida tuleb eristada vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks võetavatest meetmetest, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktist 27.

40 Teiselt poolt kohustab sama artikli lõige 2 täidesaatva riigi pädevaid asutusi arvama täidesaatvas riigis täitmisele kuuluva vabadusekaotusliku karistuse kogukestusest täies ulatuses maha selle vabaduskaotusliku karistuse aja, mille süüdimõistetu on enne tema üleandmist kohtuotsuse väljastanud riigis juba ära kandnud.

41 Sellest järeldub, et raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need lubavad liitkaristusega hõlmata ühe või mitu teistes liikmesriikides mõistetud karistust, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide liikmesriigis, kus liitkaristust mõistev kohtuotsus tehakse, tingimusel et selles kohtuotsuses järgitakse nimetatud lõikes 2 ette nähtud kohustust arvata täidesaatvas riigis täitmisele kuuluva vabadusekaotusliku karistuse kogukestusest täies ulatuses maha selle vabaduskaotusliku karistuse aeg, mille süüdimõistetu võib kohtuotsuse väljastanud riigis juba olla ära kandnud.

42 Kolmandaks, mis puudutab raamotsuse 2008/909 artiklit 19, siis ühelt poolt on selle artikli lõikes 1 ette nähtud, et nii kohtuotsuse väljastanud riik kui ka täidesaatev riik võib anda armu ja amnestiat. Nagu nähtub raamotsuse artikli 21 punktist f, lõpetavad amnestia ja armu andmine karistuse täideviimise. Kuid sellise liitkaristust mõistva kohtuotsuse ese, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktides 25 ja 26, ei ole karistuse täideviimise lõpetamine.

43 Teiselt poolt on raamotsuse 2008/909 artikli 19 lõike 2 kohaselt ainult kohtuotsuse väljastanud riik pädev lahendama sellise kohtuotsuse teistmise taotlust, millega on mõistetud vabadusekaotuslik karistus või vabadust piirav meede, mis selle raamotsuse kohaselt tuleb täide viia teises liikmesriigis. Kuid käesoleva kohtuotsuse punktides 25 ja 26 kirjeldatud liitkaristust mõistva kohtuotsuse ese ega tagajärg ei saa olla teistes liikmesriikides tehtud selliste süüdimõistvate kohtuotsuste uuesti läbivaatamine, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide liikmesriigis, kus tehakse liitkaristust mõistev kohtuotsus.

44 Sellest järeldub, et raamotsuse 2008/909 artiklit 19 tuleb tõlgendada nii, et see lubab liitkaristusega hõlmata ühe või mitu teistes liikmesriikides mõistetud karistust, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide liikmesriigis, kus liitkaristust mõistev kohtuotsus tehakse, tingimusel et selle kohtuotsusega ei vaadata süüdimõistvaid kohtuotsuseid uuesti läbi.

45 Eeltoodust lähtudes tuleb teisele küsimusele vastata, et raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikeid 2–4, artikli 17 lõikeid 1 ja 2 ning artiklit 19 tuleb nende koostoimes tõlgendada nii, et need lubavad teha liitkaristust mõistva kohtuotsuse, mis ei hõlma mitte ainult ühte või mitut asjaomasele isikule varem selles liikmesriigis mõistetud karistust, kus liitkaristus mõistetakse, vaid ka ühte või mitut talle mõnes teises liikmesriigis mõistetud karistust, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide esimesena nimetatud liikmesriigis. Sellise liitkaristust mõistva kohtuotsusega ei või siiski kohandada nimetatud karistuste kestust või laadi raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõigetes 2–4 ette nähtud rangeid piire ületades, rikkuda raamotsuse artikli 17 lõikes 2 ette nähtud kohustust arvata täidesaatvas riigis täitmisele kuuluva vabadusekaotusliku karistuse kogukestusest täies ulatuses maha selle vabaduskaotusliku karistuse aeg, mille süüdimõistetu võib kohtuotsuse väljastanud riigis juba olla ära kandnud, ega vaadata tema suhtes teises liikmesriigis tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid nimetatud raamotsuse artikli 19 lõiget 2 rikkudes uuesti läbi.

Esimene küsimus

46 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle põhjendusega 14 tuleb tõlgendada nii, et see lubab teha liitkaristust mõistva kohtuotsuse, mis ei hõlma mitte ainult ühte või mitut asjaomasele isikule varem selles liikmesriigis mõistetud karistust, kus liitkaristus mõistetakse, vaid ka ühte või mitut talle mõnes teises liikmesriigis mõistetud karistust, mis viiakse raamotsuse 2008/909 alusel täide esimesena nimetatud liikmesriigis, kui selle liitkaristust mõistva kohtuotsusega raamotsuse 2008/675 nimetatud sätte tähenduses ei sekkuta teises liikmesriigis tehtud kohtuotsusesse ega mis tahes otsusesse, mis puudutab selle kohtuotsuse täitmist, ei tühistata seda kohtuotsust ega vaadata seda uuesti läbi.

47 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et raamotsuse 2008/675 eesmärk on selle artikli 1 lõike 1 kohaselt määrata kindlaks tingimused, mille kohaselt tuleb liikmesriigis varem isiku suhtes raamotsuse artikli 2 tähenduses tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid arvesse võtta uues kriminaalmenetluses, mida on teises liikmesriigis sama isiku suhtes alustatud seoses erinevate tegudega (vt selle kohta 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 25, ja 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus Lada, C-390/16, EU:C:2018:532, punkt 27). Nagu nähtub selle raamotsuse põhjendusest 2, on raamotsuse eesmärk võimaldada hinnata asjaomase isiku varasemat karistatust.

48 Nagu on märgitud raamotsuse 2008/675 põhjenduses 6, ei ole raamotsuse eesmärk seega liikmesriigis teistes liikmesriikides tehtud kohtuotsuste täideviimine (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 45).

49 Nagu nähtub eelmises punktis nimetatud raamotsuse põhjendustest 5–8, on selle raamotsuse eesmärk see, et iga liikmesriik tagaks teises liikmesriigis tehtud varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele õigusliku toime, mis on samaväärne riigisiseselt tehtud varasematele süüdimõistvatele kohtuotsustele antava toimega.

50 Selle eesmärgi päraselt paneb nimetatud raamotsuse artikli 3 lõikes 1 koostoimes raamotsuse põhjendusega 5 liikmesriikidele kohustuse tagada, et kui isiku suhtes alustatakse uut kriminaalmenetlust, siis võetakse teises liikmesriigis muudel asjaoludel tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, mille kohta on saadud teavet vastavalt vastastikust õigusabi või karistusregistrite andmete vahetamist käsitlevatele kohaldatavatele õigusaktidele, arvesse esiteks sellises ulatuses, nagu riigisisese õiguse kohaselt võetakse arvesse riigisiseselt tehtud varasemaid süüdimõistvaid kohtuotsuseid, ja teiseks antakse neile samaväärne õiguslik toime nagu riigisisese õiguse alusel tehtud otsustele olenemata sellest, kas see toime puudutab faktilisi asjaolusid või menetlus- või materiaalõigust (vt selle kohta 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 26, ja 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus Lada, C-390/16, EU:C:2018:532, punkt 28).

51 Raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõige 2 täpsustab, et seda kohustust kohaldatakse kriminaalmenetluse kohtueelses etapis, kohtumenetluse käigus ning süüdimõistva kohtuotsuse täideviimisel eelkõige seoses kohaldatava menetluskorraga, sealhulgas seoses kuriteo kvalifitseerimise, karistuse liigi ja raskusastme määramise ja kohtuotsuse täitmise korraga (vt selle kohta 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 27, ja 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus Lada, C-390/16, EU:C:2018:532, punkt 29).

52 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et raamotsust 2008/675 tuleb kohaldada sellises riigisiseses menetluses, milles on tegemist karistuse täideviimiseks ühe vabadusekaotusliku liitkaristuse mõistmisega, võttes arvesse nii isikule liikmesriigi kohtu mõistetud karistust kui ka varem teise liikmesriigi kohtu poolt sama isiku suhtes teiste süütegude põhjal tehtud süüdimõistvas kohtuotsuses mõistetud karistust (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 29).

53 Raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõike 3 kohaselt ei tohi teises liikmesriigis tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmisel uues kriminaalmenetluses selles kontekstis olla sekkuvat, tühistavat ega läbivaatavat toimet varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste ega selliste otsuste suhtes, mis on seotud kohtuotsuste täideviimisega uut menetlust läbiviivas liikmesriigis, neid otsuseid tuleb arvesse võtta just sellisena, nagu need on kuulutatud (vt selle kohta 21. septembri 2017. aasta kohtuotsus Beshkov, C-171/16, EU:C:2017:710, punkt 44, ja 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus Lada, C-390/16, EU:C:2018:532, punkt 39).

54 Selles osas on raamotsuse 2008/675 põhjenduses 14 täpsustatud, et „sekkumine“ kohtuotsusesse või selle täideviimisesse raamotsuse artikli 3 lõike 3 tähenduses hõlmab muu hulgas „olukordi, kus teise liikmesriigi õiguse kohaselt varasema kohtuotsusega määratud karistus liidetakse muu karistusega või lisatakse muule karistusele, mis seejärel tegelikult täide viiakse, juhul kui esimest karistust ei ole veel täide viidud või selle täideviimist ei ole üle antud teisele liikmesriigile“.

55 Seega tuleneb raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõikest 3 koostoimes raamotsuse põhjendusega 14, et esiteks ei ole olukordi, kus mõistetakse liitkaristus, raamotsuse kohaldamisalast välja jäetud, ja teiseks võib liitkaristuse mõistmine sekkuda varasemasse süüdimõistvasse kohtuotsusesse või selle täideviimisse, kui esimest süüdimõistvat kohtuotsust ei ole veel täide viidud või kui seda ei ole selle täideviimiseks teisele liikmesriigile üle antud.

56 Järelikult – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 83 ja 84 sisuliselt märkis – kui selline varasem esimeses liikmesriigis tehtud süüdimõistev kohtuotsus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on raamotsuse 2008/909 kohaselt edastatud ja tunnistatud teises liikmesriigis täidetavaks, siis ei saa asjaoluga, et seda süüdimõistvat kohtuotsust võetakse arvesse liitkaristust mõistva kohtuotsuse tegemisel, raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõike 3 tähenduses „sekkuda“ sellesse kohtuotsusesse või selle täideviimisse ega seda „tühistada“ või „läbi vaadata“, kui liitkaristuse mõistmisel lähtutakse varasemat kohtuotsust puudutavas osas raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõigetest 2–4, artikli 17 lõikest 2 ning artikli 19 lõikest 2 tulenevatest tingimustest ja piiridest, mida on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktides 36, 41 ja 44.

57 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et tagamaks, et teises liikmesriigis tehtud varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste toime oleks samaväärne varasemate riigisiseste süüdimõistvate kohtuotsuste toimega, peab kohus, kelle poole on pöördutud uues kriminaalmenetluses, nagu põhikohtuasjas käsitletav liitkaristuse mõistmise menetlus, põhimõtteliselt arvesse võtma teise liikmesriigi kohtu varasemat süüdimõistvat kohtuotsust samamoodi, nagu ta võtaks arvesse otsust, mille on teinud tema asukohaliikmesriigi kohus, ja sealjuures peab ta järgima eelmises punktis viidatud tingimusi ja piiranguid.

58 Seda tõlgendust toetab ka raamotsuse 2008/675 eesmärk, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 49 ja mille eesmärk on võimalikult suures ulatuses vältida seda, et asjaomast isikut koheldaks ebasoodsamalt kui siis, kui varasemaks süüdimõistvaks kohtuotsuseks oleks olnud riigisisene otsus.

59 Eeltoodust lähtudes tuleb esimesele küsimusele vastata, et raamotsuse 2008/675 artikli 3 lõiget 3 koostoimes raamotsuse põhjendusega 14 tuleb tõlgendada nii, et see lubab teha liitkaristust mõistva kohtuotsuse, mis ei hõlma mitte ainult ühte või mitut asjaomasele isikule varem selles liikmesriigis mõistetud karistust, kus liitkaristus mõistetakse, vaid ka ühte või mitut talle mõnes teises liikmesriigis mõistetud karistust, mis viiakse raamotsuse 2008/909 alusel täide esimesena nimetatud liikmesriigis, tingimusel et liitkaristuse mõistmisel lähtutakse viimati nimetatud karistusi puudutavas osas selle raamotsuse artikli 8 lõigetest 2–4, artikli 17 lõikest 2 ning artikli 19 lõikest 2 tulenevatest tingimustest ja piiridest.

Kohtukulud

60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 8 lõikeid 2–4, artikli 17 lõikeid 1 ja 2 ning artiklit 19 tuleb nende koostoimes tõlgendada nii, et need lubavad teha liitkaristust mõistva kohtuotsuse, mis ei hõlma mitte ainult ühte või mitut asjaomasele isikule varem selles liikmesriigis mõistetud karistust, kus liitkaristus mõistetakse, vaid ka ühte või mitut talle mõnes teises liikmesriigis mõistetud karistust, mis viiakse selle raamotsuse alusel täide esimesena nimetatud liikmesriigis. Sellise liitkaristust mõistva kohtuotsusega ei või siiski kohandada nimetatud karistuste kestust või laadi selle raamotsuse artikli 8 lõigetes 2–4 ette nähtud rangeid piire ületades, rikkuda raamotsuse artikli 17 lõikes 2 ette nähtud kohustust arvata täidesaatvas riigis täitmisele kuuluva vabadusekaotusliku karistuse kogukestusest täies ulatuses maha selle vabaduskaotusliku karistuse aeg, mille süüdimõistetu võib kohtuotsuse väljastanud riigis juba olla ära kandnud, ega vaadata tema suhtes teises liikmesriigis tehtud süüdimõistvaid kohtuotsuseid nimetatud raamotsuse artikli 19 lõiget 2 rikkudes uuesti läbi.**

2. **Nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsuse 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes, artikli 3 lõiget 3 koostoimes raamotsuse põhjendusega 14 tuleb tõlgendada nii, et see lubab teha liitkaristust mõistva kohtuotsuse, mis ei hõlma mitte ainult ühte või mitut asjaomasele isikule varem selles liikmesriigis mõistetud karistust, kus liitkaristus mõistetakse, vaid ka ühte või mitut talle mõnes teises liikmesriigis mõistetud karistust, mis viiakse raamotsuse 2008/909 (muudetud raamotsusega 2009/299) alusel täide esimesena nimetatud liikmesriigis, tingimusel et liitkaristuse mõistmisel lähtutakse viimati nimetatud karistusi puudutavas osas raamotsuse 2008/909 (muudetud) artikli 8 lõigetest 2–4, artikli 17 lõikest 2 ning artikli 19 lõikest 2 tulenevatest tingimustest ja piiridest.**

Allkirjad